

รายงานสรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ
ขับเคลื่อนภารกิจงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมในส่วนภูมิภาค
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙

วันที่ ๒๓ - ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘
ณ ห้องแกรนด์บอลรูม ชั้น ๖
โรงแรมเบสท์ เวสเทิร์น พลัส แกรนด์ ฮาวเวิร์ด กรุงเทพฯ

สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม
โทรศัพท์ ๐ ๒๔๒๒ ๘๘๔๘
โทรสาร ๐ ๒๔๒๒ ๘๘๔๙

คำนำ

รายงานสรุปการประชุมเชิงปฏิบัติการขับเคลื่อนภารกิจงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมในส่วนภูมิภาค ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อรายงานผลการดำเนินงานการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการขับเคลื่อนภารกิจงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมในส่วนภูมิภาค ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๓ - ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๘ ณ ห้องแกรนด์บอลรูม ชั้น ๖ โรงแรมเบสท์ เวสเทิร์น พลัส แกรนด์ ฮาวเวิร์ด กรุงเทพฯ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ วัฒนธรรมจังหวัด ผู้อำนวยการกลุ่มยุทธศาสตร์และเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม และบุคลากรจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดทั่วประเทศ ได้รับทราบทิศทางการดำเนินงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม และสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการประชุมไปปรับใช้ในการขับเคลื่อนงาน ให้ไปในทิศทางเดียวกัน

ในโอกาสนี้ สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ในฐานะผู้จัดงานขอขอบคุณ ผู้บริหารกระทรวงวัฒนธรรม ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ โพษยานนท์ ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม นางสาววิมลลักษณ์ ชูชาติ รองปลัดกระทรวงวัฒนธรรม นางประนอม คลังทอง วัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี และนางพิมพ์กาญจน์ ชัยจิตรสกุล วัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี พร้อมทั้งวิทยากรบรรยายให้ความรู้ทั้ง ๕ ท่าน ได้แก่ นายวีระพงศ์ ทวีศักดิ์ นายที่รัก บุญปรีชา นายจักรกฤต โยมพยอม พันตำรวจเอก ดร. อภิรัฐ พุ่มกุมาร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ เย็นจะบก รวมถึงผู้เข้าร่วมการประชุมและผู้มีส่วนร่วมในการจัดการประชุมครั้งนี้ทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานเป็นอย่างดี

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ก
๑. พิธีเปิดการประชุม	
๑.๑ กล่าวรายงาน โดย นางยุพา ทวีวัฒนกิจบวร	๑
๑.๒ กล่าวเปิด โดย นางสาววิมลลักษณ์ ชูชาติ รองปลัดกระทรวงวัฒนธรรม	๒
๒. การมอบนโยบายการขับเคลื่อนภารกิจงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมในส่วนภูมิภาค ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ โดยนางสาววิมลลักษณ์ ชูชาติ รองปลัดกระทรวงวัฒนธรรม	๓
๓. การบรรยายเรื่อง การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติกับภารกิจงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม โดยนางยุพา ทวีวัฒนกิจบวร ผู้อำนวยการสำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม	๖
๔. อภิปรายกรณีศึกษา: การจัดกิจกรรมการขับเคลื่อนภารกิจงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม	
๔.๑ กรณีศึกษาสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี	๘
๔.๒ กรณีศึกษาสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี	๑๐
๕. การบรรยาย เรื่อง การรู้เท่าทันสื่อ โดยนายวิระพงศ์ ทวีศักดิ์	๑๓
๖. การอภิปราย เรื่อง ทำคลิปอย่างไรให้โดนใจวัยโจ๋ โดย นายที่รัก บุญปรีชา และ นายจักรกฤต โยมพยอม	๑๔
๗. การบรรยาย เรื่อง “โพสต์ โลค์ แชร์” อย่างไรจึงปลอดภัยและสร้างสรรค์ โดย พ.ต.อ.ดร. อภิรัฐ พุ่มกุมาร	๑๕
๘. การบรรยายแนวทางการใช้คู่มือ “เด็กไทยรู้เท่าทันสื่อ” โดย ผศ.ดร. พรทิพย์ เย็นจะบก	๑๘
คณะผู้จัดทำ	๒๐

บทสรุปผู้บริหาร

การประชุมเชิงปฏิบัติการขับเคลื่อนภารกิจงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมในส่วนภูมิภาค ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๙

เมื่อวันที่ ๒๓-๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๘ กระทรวงวัฒนธรรม ได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการขับเคลื่อนภารกิจงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมในส่วนภูมิภาค ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ณ ห้องแกรนด์บอลรูม ชั้น ๖ โรงแรมเบสท์เวสเทิร์น พลัส แกรนด์ฮาวเวิร์ด กรุงเทพฯ ให้แก่วัฒนธรรมจังหวัด ผู้อำนวยการกลุ่มยุทธศาสตร์และเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม และตัวแทนจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดทั่วประเทศ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงาน และให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมี **นางสาววิมลลักษณ์ ชูชาติ รองปลัดกระทรวงวัฒนธรรม** เป็นประธานเปิดการประชุมและกล่าวมอบนโยบายการดำเนินงาน โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ กระทรวงวัฒนธรรมยังคงให้ความสำคัญกับการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กและเยาวชน ครอบครัว และชุมชน โดยใช้สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อการเรียนรู้ดูออกสื่อให้แก่คนในสังคมโดยเฉพาะในเด็กและเยาวชนที่ยังขาดวุฒิภาวะที่เพียงพอ โดยในปีนี้จะเน้นการจัดกิจกรรมค่ายให้แก่เด็กและเยาวชน รวมถึงการให้องค์ความรู้ ในการผลิตและเผยแพร่สื่อสมัยใหม่ที่สร้างสรรค์ และเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้นำองค์ความรู้ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมในค่ายมาแสดงฝีมือในการผลิตสื่อ ด้วยการจัดประกวดคลิปวิดีโอและนำไปเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

ในการประชุมเชิงปฏิบัติการขับเคลื่อนภารกิจงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมฯ ในครั้งนี้ มีกิจกรรมสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้เข้าร่วมประชุม ดังนี้

นางยุพา ทวีวัฒนะกิจบวร ผู้อำนวยการสำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม บรรยาย เรื่อง การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติกับภารกิจงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยโครงการ ๓ ส่วน ดังนี้

๑. โครงการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในมิติวัฒนธรรม กำหนดให้จัดกิจกรรม “ค่ายเยาวชนอาสาสมัครเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม” หลักสูตรอบรม ๒ วัน ๑ คืน มีกลุ่มเป้าหมาย อายุ ๑๒-๑๙ ปี ซึ่งมาจากสถานศึกษาไม่น้อยกว่า ๕ แห่งต่อจังหวัด
๒. โครงการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์การดำเนินงานหลักคือ การจัดประกวดคลิปวิดีโอสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ระดับจังหวัด หัวข้อ “เด็กไทยรู้เท่าทันสื่อ”
๓. โครงการยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทำคุณประโยชน์ต่อกระทรวงวัฒนธรรม ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม และด้านการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม

การประชุมในครั้งนี้ ทางส่วนกลางได้คัดเลือกจังหวัดที่ดำเนินงานภารกิจเฝ้าระวังที่มีประสิทธิภาพตรงตามที่ส่วนกลางกำหนด เพื่อมาบรรยายเป็นตัวอย่างให้แก่จังหวัดอื่นๆ โดยเน้นในเรื่องกรอบแนวคิด วิธีการขับเคลื่อนงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมจังหวัดให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงการสรุปและการรายงานผลการดำเนินงานต่อส่วนกลาง ซึ่งได้รับเกียรติจาก **นางประนอม คลังทอง วัฒนธรรมจังหวัดตราดบุรี** และ **นางพิมพ์กาญจน์ ชัยจิตรสกุล วัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี** มาบรรยายในครั้งนี้

นอกจากนี้ การประชุมดังกล่าวได้เรียนเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิมาให้ความรู้แก่ผู้เข้าร่วมประชุมในหัวข้อต่างๆ ดังนี้

การบรรยาย เรื่อง การรู้เท่าทันสื่อ โดย นายวิระพงศ์ ทวีศักดิ์ นักวิชาการอิสระ ซึ่งเน้นว่าผู้ปฏิบัติงานในด้านการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม จำเป็นต้องมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อให้สามารถสื่อสารกับคน

ในยุคปัจจุบันโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยนำแนวคิด “วงแหวนเท่าทันสื่อ” มาประยุกต์ใช้ ได้แก่ ๑. การดู ๒. เกิดความรู้สึก ๓. คิด (เกิดการใคร่ครวญ) ๔. ลงมือปฏิบัติ (ให้เกิดประโยชน์)

การบรรยาย เรื่อง ทำคลิปอย่างไรให้โดนใจวัยโจ๋ โดย นายที่รัก บุญปรีชา (พี่หลาม จีโก้ไอที) และนายจักรกฤต โยมพยอม (“ครูทอม” แฟนพันธุ์แท้สุนทรภู่) นำเสนอปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงเมื่อต้องการสร้างสรรค์คลิปวิดีโอเข้าประกวด ได้แก่ ๑. ระยะเวลาตามที่กติกากำหนด ๒. ตรวจสอบลิขสิทธิ์ของเพลงประกอบ ๓. การตั้งชื่อเรื่องให้น่าสนใจ ๔. การใช้ภาษาที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ๕. การใช้โปรแกรมตัดต่อผลงานที่มีความเหมาะสม ๖. เนื้อหาของสื่อที่ผลิตต้องมีหลายมิติ ๗. สื่อที่ผลิตต้องสะท้อนสังคม

นอกจากนี้ หากต้องการผลิตสื่อให้วัยรุ่นสนใจควรคำนึงถึงการสร้างเนื้อหาที่ใกล้เคียงกับวิถีชีวิตของวัยรุ่น ผู้แสดงควรเป็นเยาวชน หรือเป็นตัวแบบที่วัยรุ่นให้ความสนใจ และมุกตลก ภาพ แสง และสี ต้องมีความน่าสนใจ มีความแปลกใหม่ และไม่น่าเบื่อ

การบรรยาย เรื่อง “โพสต์ ไลค์ แชร์” อย่างไรจึงปลอดภัยและสร้างสรรค์ โดย พ.ต.อ.ดร. อภิรัฐ พุ่มกumar ผู้กำกับฝ่ายอำนวยการ ๙ กองบังคับการอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจนครบาล กล่าวถึงการใช้อินเทอร์เน็ตในสื่อสังคมออนไลน์อย่างระมัดระวัง และไม่ควรแชร์พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่างๆ ในสื่อออนไลน์เนื่องจากอาจก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่ตนเองและคนรอบข้าง และอาจก่อให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบในสังคม โดยเฉพาะถ้าผู้รับสื่อเป็นเด็กและเยาวชนบางคนที่ไม่มีความรู้เท่าทันสื่อเพียงพอ ไม่มีวิจารณญาณในการแยกแยะว่าอะไรเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม

นอกจากนี้ พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ อาทิ การโพสต์ (ตั้งคำถาม ประเด็น กระตุก) การกดไลค์ และการแชร์ (การส่งข้อมูล หรือภาพ หรือเสียงให้แก่คนอื่น) ที่ไม่เกิดประโยชน์และไม่สร้างสรรค์ จะต้องถูกดำเนินการทางกฎหมาย เพราะในปัจจุบันมีการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว เช่น พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ พ.ร.บ.ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑ พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ และประมวลกฎหมายอาญา ประเด็นการกระทำความผิด และการครอบครองภาพสื่อลามกอนาจารเด็ก เป็นต้น ดังนั้น ผู้ใช้สื่อดังกล่าวจึงควรคิด วิเคราะห์ และมีการตรวจสอบก่อนการโพสต์ การกดไลค์ และการแชร์ทุกครั้ง

การบรรยาย เรื่อง แนวทางการใช้คู่มือ “เด็กไทยรู้เท่าทันสื่อ” โดย ผศ.ดร.พรทิพย์ เย็นจะบกร รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (ฝ่ายเผยแพร่งานวิจัย) สรุปได้ว่าองค์ความรู้เท่าทันสื่อ ประกอบด้วย

- ๑) มิติการเปิดรับสื่อ: ต้องรับทราบสถานการณ์ทางสังคม โดยเฉพาะเด็กนิยมสื่อชนิดไหนมากที่สุด
- ๒) การวิเคราะห์ : เมื่อทราบสถานการณ์/ประเด็น/เหตุการณ์แล้ว ต้องวิเคราะห์ผลดี ผลเสีย ประโยชน์ และโทษ ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้น
- ๓) การเข้าใจสื่อ
- ๔) การประเมินค่าสื่อ
- ๕) การใช้สื่อให้เกิดประโยชน์

ขั้นตอนการนำคู่มือไปใช้

- ๑) สำรองสื่อที่เด็กใช้บ่อย หรือสื่อที่มีผลกระทบเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการ
- ๒) ใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยให้เด็กตีความสื่อเองไม่มีการชี้แนะ
- ๓) ครู เป็นผู้นำกระบวนการ โดยนำสื่อเป้าหมายมาใช้เป็นกรณีศึกษา
- ๔) นำสื่อมาวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิด

- ๕) สังเกตการมีส่วนร่วม
- ๖) ทำการสรุป หรือแนะนำข้อคิด

การประชุมเชิงปฏิบัติการขับเคลื่อนฯ ในครั้งนี้ นับได้ว่าเป็นเวทีในการมอบนโยบาย และให้ความรู้ รวมถึงหลักเกณฑ์ต่างๆ ในการปฏิบัติงานด้านการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมในส่วนภูมิภาค ประจำปี ๒๕๕๙ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับทราบแนวทางการดำเนินงาน และสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในการขับเคลื่อนงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

**สรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ
ขับเคลื่อนภารกิจงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมในส่วนภูมิภาค
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙
วันที่ ๒๓ - ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๘**

ณ ห้องแกรนด์ บอลรูม ชั้น ๖ โรงแรมเบสท์ เวสเทิร์น พลัส แกรนด์ ฮาวเวิร์ด กรุงเทพมหานคร

สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม โดยสำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม ได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการขับเคลื่อนภารกิจงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมในส่วนภูมิภาค ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ระหว่างวันที่ ๒๓ - ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๘ ณ โรงแรมเบสท์ เวสเทิร์น พลัส แกรนด์ ฮาวเวิร์ด กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติการกิจงาน เฝ้าระวังทางวัฒนธรรมทั่วประเทศ ประกอบด้วย วัฒนธรรมจังหวัด และผู้อำนวยการกลุ่มยุทธศาสตร์และเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม ทั้ง ๗๖ จังหวัดๆ ละ ๒ คน รวม ๑๕๒ คน พร้อมทั้งคณะวิทยากรและบุคลากรสำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม รวมทั้งสิ้น ๑๗๐ คน โดยสรุปผลการประชุมได้ ดังนี้

๑. พิธีเปิดการประชุม

๑.๑ กล่าวรายงาน โดย นางยุพา ทวีวัฒนะกิจบวร

สืบเนื่องจากสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม โดยสำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม ได้จัดสรรงบประมาณสำหรับดำเนินภารกิจงานสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในมิติวัฒนธรรม และงานพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ให้แก่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดทุกจังหวัด เพื่อขับเคลื่อนภารกิจงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมในส่วนภูมิภาค ดังนั้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติการกิจงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมทั่วประเทศให้สามารถนำองค์ความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินงานในพื้นที่ตนเองได้อย่างเหมาะสม รวมถึงได้รับทราบทิศทางการดำเนินงานด้านการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมในปีงบประมาณ ๒๕๕๙ เพื่อจะได้ร่วมกันขับเคลื่อนงานไปในแนวทางเดียวกัน สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม โดยสำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม จึงได้ดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการขับเคลื่อนภารกิจงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมในส่วนภูมิภาค ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๙ ในวันที่ ๒๓ - ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๘ ณ ห้องแกรนด์บอลรูม ชั้น ๖ โรงแรมเบสท์ เวสเทิร์น พลัส แกรนด์ ฮาวเวิร์ด กรุงเทพฯ โดยกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย วัฒนธรรมจังหวัด และผู้อำนวยการกลุ่มยุทธศาสตร์และเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม ทั้ง ๗๖ จังหวัดๆ ละ ๒ คน รวม ๑๕๒ คน พร้อมทั้งคณะวิทยากรและบุคลากรสำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม รวมทั้งสิ้น ๑๗๐ คน

สำหรับเนื้อหาและองค์ความรู้ที่จะถ่ายทอดให้กับกลุ่มเป้าหมายในการประชุมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ ประกอบด้วย การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติกับภารกิจงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา : การจัดการกิจกรรมการขับเคลื่อนภารกิจงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม การรู้เท่าทันสื่อ การทำคลิพอย่างไรให้โดนใจไวรัล การโพสต์ โลกซ์ แชร์ อย่างไรจึงปลอดภัยและสร้างสรรค์ แนวทางการใช้คู่มือ “เด็กไทยรู้เท่าทันสื่อ” และการจัดทำรายงานการขับเคลื่อนภารกิจงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังมีเวทีของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อขับเคลื่อนภารกิจงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมในส่วนภูมิภาค

๑.๒ กล่าวเปิด โดย นางสาววิมลลักษณ์ ชูชาติ รองปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

การขับเคลื่อนภารกิจด้านวัฒนธรรมในปัจจุบันถือเป็นการดำเนินงานเชิงรุกที่รัฐบาลให้ความสำคัญ เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายที่จะนำการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ และความเป็นไทย มาใช้สร้างสังคมให้เข้มแข็งอย่างมีคุณภาพและมีคุณธรรมควบคู่กัน กระทรวงวัฒนธรรม จึงถือเป็นหน่วยงานที่สำคัญในการขับเคลื่อนงาน เพื่อตอบสนองต่อการดำเนินงานดังกล่าว ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีการแถลง

นโยบายเพื่อการบริหารราชการแผ่นดิน รวมจำนวน ๑๑ ด้าน โดย ๑ ใน ๑๑ ด้าน ที่เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศนั้นคือ เรื่องการศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจของกระทรวงวัฒนธรรม ที่รับผิดชอบในประเด็นดังกล่าวโดยตรง โดย กระทรวงวัฒนธรรม ได้กำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาประเทศโดยใช้มิติทางวัฒนธรรมใน ๓ มิติหลัก คือ (๑) การปลูกฝัง ส่งเสริม พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความสงบสุข (๒) การสร้างการกินดีอยู่ดี

และ (๓) การนำวัฒนธรรมมาสร้างเกียรติภูมิและความภาคภูมิใจของคนในชาติ

การขับเคลื่อนงานด้านการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม ถือเป็นการกิจหนึ่งเพื่อสนับสนุนนโยบายดังกล่าวข้างต้นให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้ โดยมีการดำเนินงานเชิงรุกใน ๒ ส่วนสำคัญ คือ งานด้านการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในมิติวัฒนธรรม และงานด้านการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวในปีงบประมาณ ๒๕๕๙ กระทรวงวัฒนธรรมยังคงให้ความสำคัญกับการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กและเยาวชน ครอบครัว และชุมชน โดยใช้สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมและวัฒนธรรมให้เกิดขึ้น เนื่องจากปัจจุบันสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมเป็นอย่างมาก และบ่อเกิดของพฤติกรรมเบี่ยงเบนของคนในสังคมบางกลุ่มที่ผิดไปจากบรรทัดฐานที่ดีงามจนเป็นผลให้เกิดปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรมนั้นส่วนหนึ่งเป็นอิทธิพลที่มาจากกระแสสื่อที่ไม่รู้เท่าทัน ดังนั้นการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อการเรียนรู้คู่ออกสื่อให้แก่คนในสังคมโดยเฉพาะในเด็กและเยาวชนที่ยังขาดวุฒิภาวะที่เพียงพอ จึงเป็นภารกิจเร่งด่วนในขณะนี้

การขับเคลื่อนงานดังกล่าวข้างต้นในระดับจังหวัดเพื่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพสูงสุด กลไกคณะกรรมการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์จังหวัด ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ถือว่ามีบทบาทสำคัญ โดยในปีนี้ก็กิจกรรมด้านการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในมิติวัฒนธรรม จะเน้นการจัดกิจกรรมค่ายให้แก่เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ถึงคุณค่าของทุนทางวัฒนธรรมของตนเองเพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์ สืบทอด และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ยั่งยืนต่อไป รวมไปถึงการให้องค์ความรู้ในการผลิตและเผยแพร่สื่อสมัยใหม่ที่สร้างสรรค์ เพื่อต่อยอดไปสู่กิจกรรมด้านการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน โดยเปิดโอกาสให้เด็ก ๆ ได้นำองค์ความรู้ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมในค่ายมาแสดงฝีมือในการผลิตสื่อด้วยตนเอง ด้วยการจัดประกวดคลิปวิดีโอในประเด็นที่น่าสนใจและนำมาเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

โอกาสนี้ ในนามของกระทรวงวัฒนธรรม ขอขอบคุณวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน และภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนที่ร่วมขับเคลื่อนภารกิจกับกระทรวงวัฒนธรรม และขอเป็นกำลังใจให้กับผู้ปฏิบัติภารกิจทุกท่านในพื้นที่ที่สามารถดำเนินการกิจบรรลุตามเป้าหมายของภารกิจการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมในปี

๒. การมอบนโยบายการขับเคลื่อนภารกิจงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมในส่วนภูมิภาค ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙
โดย นางสาววิมลลักษณ์ ชูชาติ รองปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

๒.๑ บทนำ

กระทรวงวัฒนธรรมมีนโยบายในการดำเนินงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมมาตั้งแต่เริ่มต้นก่อตั้งกระทรวงฯ โดยมีการขยายภารกิจดังกล่าวไปสู่ภูมิภาคในทุกจังหวัด รวมทั้งมีการสนับสนุนงบประมาณให้กับหน่วยงานของกระทรวงฯ ในส่วนภูมิภาค สำหรับขับเคลื่อนภารกิจเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมตามนโยบายที่ทางกระทรวงฯ มอบหมาย ทั้งนี้ ภารกิจงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมนั้นจะมีภารกิจใน ๒ ส่วนด้วยกัน ได้แก่

- (๑) การพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์
- (๒) การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในมิติวัฒนธรรม

๒.๒ ภารกิจการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

กระทรวงวัฒนธรรมเป็นหน่วยงานที่ดำเนินงานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งคณะกรรมการพัฒนาสื่อฯ ได้เห็นถึงความสำคัญกับการทำงานในส่วนภูมิภาค จึงได้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์จังหวัด เพื่อเป็นกลไกการดำเนินงานที่สำคัญของกระทรวงฯ ในระดับภูมิภาค ที่สามารถบูรณาการหน่วยงานภาคีต่างๆ ที่อยู่ในจังหวัด ให้เข้ามาร่วมขับเคลื่อนภารกิจของกระทรวงวัฒนธรรม ทั้งงานพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ และงานสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในมิติวัฒนธรรม รวมถึงงานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ที่สำนักงานวัฒนธรรมเป็นผู้รับผิดชอบ และที่สำคัญก็คือการเสนอให้ มีนโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการในการดำเนินการด้านพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ของจังหวัด เพื่อให้มีการขับเคลื่อนตามแผนยุทธศาสตร์ที่เป็นรูปธรรม

ตามพระราชบัญญัติกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้กำหนดนิยามของคำว่า “สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์” หมายถึง สื่อที่มีเนื้อหาส่งเสริมศีลธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมและความมั่นคง ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้ทักษะการใช้ชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน และส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและสังคม รวมถึงการส่งเสริม ให้ประชาชนมีความสามัคคีและสามารถใช้ชีวิตในสังคมที่มีความหลากหลายได้อย่างเป็นสุข ดังนั้น “ภารกิจการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์” จึงหมายถึง การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมสนับสนุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ให้มีจำนวนมากขึ้น

เหตุผลและความจำเป็นของการดำเนินการกิจการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ มีด้วยกัน

๔ ข้อ ได้แก่

ข้อที่หนึ่ง สื่อเป็นเครื่องมืออันทรงพลังในการที่จะสร้างการเรียนรู้ทางสังคมให้กับผู้รับสื่อ

ข้อที่สอง ความคาดหวังในคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนที่จะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ โดยการใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนรู้ให้กับเด็ก และเยาวชน

ข้อที่สาม สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ มีจำนวนไม่เพียงพอต่อการใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

ข้อที่สี่ กระบวนการผลิตหรือสร้างสรรค์สื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนามนุษย์

ดังนั้น การพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ จึงเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งต่องานด้านวัฒนธรรมของกระทรวงฯ ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ทัดเทียมกับความเจริญก้าวหน้าของสังคมโลก

๒.๓ กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

แนวคิดเรื่องการจัดตั้งกองทุนดังกล่าวเริ่มต้นตั้งแต่กระทรวงวัฒนธรรมได้ดำเนินการกิจการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ เนื่องจากเล็งเห็นว่า งบประมาณประจำปีจากรัฐบาลไม่สามารถนำมาสนับสนุนการผลิตและพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ให้มีจำนวนเพิ่มขึ้นในสังคม และสามารถแข่งขันกับสื่อของภาคธุรกิจต่างๆ ได้ จึงจำเป็นต้องมีแหล่งเงินทุนสำหรับดำเนินการเรื่องดังกล่าว ดังนั้น กระทรวงวัฒนธรรมจึงได้เสนอกฎหมายเพื่อจัดตั้งกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ โดยได้มีพระราชบัญญัติกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ พ.ศ. ๒๕๕๘ ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๘

ในการดำเนินการของกองทุนพัฒนาสื่อฯ ในวาระเริ่มแรกอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงวัฒนธรรม โดยมีใช่เป็นเพียงภารกิจของสำนักงานปลัดกระทรวงในส่วนกลางเท่านั้น แต่รวมถึงสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดทุกจังหวัด และส่วนราชการในสังกัดกระทรวงทุกกรม ที่จะร่วมมือและให้การสนับสนุนให้ภารกิจดังกล่าวบรรลุเป้าหมายตามที่กฎหมายกำหนด เนื่องจากเป็นความรับผิดชอบตามกฎหมายของกระทรวงวัฒนธรรม และกองทุนดังกล่าวยังเป็นแหล่งเงินทุนให้ผู้ผลิตสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ รวมถึงกระทรวงวัฒนธรรมและเจ้าหน้าที่ในส่วนภูมิภาคได้ของงบประมาณเพื่อผลิตและพัฒนาสื่อตัวอย่างแพร่หลายต่อไป นอกจากนี้ กองทุนพัฒนาสื่อฯ ยังเป็นที่สนใจของประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับสื่อในทุกๆ ด้านอีกด้วย

๒.๔ การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในมิติวัฒนธรรม

มีเป้าหมายสำคัญ เพื่อรณรงค์ให้ประชาชนซึมซับ และใช้วัฒนธรรมเป็นหลักในการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อเตรียมพร้อมรับกระแสโลกาภิวัตน์ผ่านศาสนาและวิถีชีวิตความเป็นไทย และส่งเสริมกิจกรรมที่สร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนตั้งแต่ระดับครอบครัวสู่สังคม โดยความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ สารสำคัญในการจัดกิจกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในมิติวัฒนธรรม คือ การบูรณาการองค์ความรู้ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ และต้นทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ มาปลูกฝัง ถ่ายทอด และร่วมกันสร้างสรรค์ จากเจ้าหน้าที่และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไปสู่ชุมชน ครอบครัว โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติในอนาคต ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ทุนทางวัฒนธรรมกลายเป็นเครื่องมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบัน ช่วยยกระดับชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็ง ชุมชน และประเทศชาติมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

๒.๕ บทสรุป

การเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมทั้งในเรื่องของการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ และการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในมิติวัฒนธรรม เป็นภารกิจที่จะต้องเข้าถึงประชาชนให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ดังนั้น หน่วยงานของกระทรวงวัฒนธรรมในส่วนภูมิภาค จึงมีบทบาทสำคัญที่จะทำให้ภารกิจดังกล่าวบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อให้การขับเคลื่อนงานมีประสิทธิภาพ ซึ่งสำนักงานวัฒนธรรมแต่ละจังหวัดสามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ หรือวิธีการให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ภายใต้อำนาจที่กำหนดไว้ โดยอาศัยต้นทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่มาปรับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนต่อไป

๓. การบรรยาย เรื่อง การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติกับภารกิจงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม
โดย นางยุพา ทวีวัฒนะกิจบวร ผู้อำนวยการสำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม

กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งบางครั้งส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยเฉพาะเด็กและเยาวชน โดยจากสถิติพบว่า วัยรุ่นไทยติดโทรศัพท์มือถือเป็นอย่างมาก ร้อยละ ๓๕ เล่นโทรศัพท์มือถือก่อนนอน ร้อยละ ๕๑.๑ เล่นโทรศัพท์มือถือหลังตื่นนอน และร้อยละ ๔๗.๕ ใช้โซเชียลมีเดียในการลอกการบ้านเพื่อน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่กระทรวงวัฒนธรรมต้องมุ่งเน้นการทำงานด้านการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมและสร้างภูมิคุ้มกันอย่างเข้มแข็ง

สำหรับหลักการหรือกฎหมายที่นำมากำหนดทิศทางในการขับเคลื่อนงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล และนโยบายกระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งจำแนกงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมในส่วนภูมิภาคออกเป็น ๓ โครงการ ได้แก่

(๑) โครงการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ โดยมีแนวทางการขับเคลื่อน ๔ ประการ คือ

- จัดสื่อร่าย โดยการเฝ้าระวัง แจ่งเตือน และใช้มาตรการทางกฎหมาย
- ขยายสื่อดี โดยการส่งเสริม สนับสนุน เปิดเวที/พื้นที่สร้างสรรค์สื่อออกสู่สังคม
- สร้างภูมิคุ้มกัน โดยการเสริมสร้างทักษะชีวิตเชิงบวก ให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึก
- ขยายเครือข่าย โดยการยกย่องให้รางวัล และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม

กระบวนการทำงานดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดวัฒนธรรมที่ปลอดภัยและสร้างสรรค์ในสื่อใหม่ ให้ประชาชนสามารถรู้เท่าทันรู้จักเลือกรับ ปรับ ใช้ และเพื่อให้สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเอง ชุมชน และสร้างสรรค์ โดยการจัดสรรงบประมาณในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ สำหรับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด เป็นเงินจำนวน ๙,๖๕๒,๐๐๐ บาท ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ กิจกรรม คือ

- ประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์จังหวัด จำนวน ๒ ครั้ง งบประมาณจังหวัดละ ๗๒,๐๐๐ บาท ครั้งที่ ๑ เดือนมกราคม ๒๕๕๙ และครั้งที่ ๒ เดือนมิถุนายน ๒๕๕๙
- จัดประกวดวิดีโอคลิป “เด็กไทยรู้เท่าทันสื่อ” ระดับจังหวัด จังหวัดละ ๕๕,๐๐๐ บาท (โดยให้เป็นเงินรางวัล จำนวน ๑๕,๐๐๐ บาท) โดยมีรายละเอียด คือ

- เสนอรายชื่อคณะกรรมการพิจารณาตัดสินคลิป จำนวน ๕ คน ให้ประธานอนุกรรมการพัฒนาสื่อฯ จังหวัดลงนามแต่งตั้ง
- คลิปที่ชนะการประกวดระดับจังหวัด จำนวน ๓ คลิป จะได้เงินรางวัล ๑ ละ ๕,๐๐๐ บาทรวม ๑๕,๐๐๐ บาท และได้เข้าประกวดในระดับประเทศ
- กรณีที่มีผู้ส่งประกวดไม่ถึง ๑๕ คลิป ให้ส่งคลิปที่มีไปที่ส่วนกลาง พร้อมกับโอนเงิน ๕๕,๐๐๐ บาทคืนส่วนกลาง

(๒) โครงการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในมิติวัฒนธรรม โดยการจัดสรรงบประมาณในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ สำหรับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด เป็นเงินจำนวน ๕,๗๓๐,๐๐๐ บาท จัดสรรตามขนาดจังหวัด ดังนี้

- ขนาดใหญ่ จำนวน ๑๐ จังหวัดๆ ละ ๙๐,๐๐๐ บาท

- ขนาดกลาง จำนวน ๒๑ จังหวัดๆ ละ ๘๐,๐๐๐ บาท

- ขนาดเล็ก จำนวน ๔๕ จังหวัดๆ ละ ๗๐,๐๐๐ บาท

โดยให้สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดดำเนินกิจกรรม ดังนี้

- จัดกิจกรรม “ค่ายเยาวชนอาสาสมัครเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม”

กลุ่มเป้าหมาย อายุ ๑๒-๑๙ ปี จังหวัดขนาดเล็กจำนวน ๑๑๐ คน จังหวัดขนาดกลางจำนวน ๑๓๐ คน และจังหวัดขนาดใหญ่จำนวน ๑๕๐ คนมาจากสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า ๕ แห่ง / จังหวัด

หลักสูตรอบรม ๒ วัน ๑ คืน

- สำรวจความรู้ความเข้าใจของผู้เข้ารับการอบรม

ใช้แบบทดสอบ Pre-test/Post-test

เป้าหมาย คือ ผู้เข้าร่วมอบรม จำนวนไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๘๐ มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่อบรม

- จัดตั้งศูนย์เฝ้าระวังทางวัฒนธรรมในสถานศึกษา

มีศูนย์เฝ้าระวังทางวัฒนธรรมเกิดใหม่ อย่างน้อยจังหวัดละ ๕ แห่ง

แต่งตั้งจากสถานศึกษาในสังกัดที่นักเรียนมาเข้ารับการอบรม

(๓) โครงการยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทำคุณประโยชน์ต่อกระทรวงวัฒนธรรม โดยให้สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสรรหาผู้ทำคุณประโยชน์ฯ ของจังหวัด ดังนี้

- ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม แบ่งเป็นประเภทเด็ก และประเภทเยาวชน คัดเลือกระดับจังหวัดให้ได้ประเภทละ ๕ คน จากนั้น เลือก ๑ ใน ๕ ของแต่ละประเภท เพื่อพิจารณาในระดับประเทศ

- ด้านการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม แบ่งเป็นประเภทบุคคล ประเภทสถานศึกษา และประเภทองค์กร/หน่วยงาน คัดเลือกระดับจังหวัดให้ได้ประเภทละ ๕ คน/แห่ง จากนั้น เลือก ๑ ใน ๕ ของแต่ละประเภท เพื่อพิจารณาในระดับประเทศ

ในช่วงท้ายของการบรรยาย ผู้อำนวยการสำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมได้ชี้แจงวิธีการรายงานผลการดำเนินงานดังกล่าวไปยังส่วนกลาง โดยให้รายงานจำนวน ๒ ครั้ง ได้แก่ ครั้งที่ ๑ เล่มรายงานฉบับย่อ ภายในวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๙ และครั้งที่ ๒ เล่มรายงานฉบับสมบูรณ์ ภายในวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙ พร้อมทั้งแจ้งวิสัยทัศน์การทำงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม คือ ชัดเจน รวดเร็ว รอบคอบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และสร้างสรรค์

๔. อภิปรายกรณีศึกษา: การจัดการกรรมการขับเคลื่อนภารกิจงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม
โดย (๑) นางประนอม คลังทอง วัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี
(๒) นางพิมพ์กาญจน์ ชัยจิตรสกุล วัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี

๔.๑ กรณีศึกษาสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี

(๑) โครงการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในมิติวัฒนธรรม

(๑.๑) แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในมิติวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย คณะกรรมการอำนวยการ ซึ่งมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี เป็นประธานกรรมการ และคณะทำงาน โดยมีวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี เป็นหัวหน้าคณะทำงาน

(๑.๒) จัดเวทีประชาคม

- นายรณภพ เหลืองไพโรจน์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี กล่าวเปิดประชุมเวทีประชาคมและมอบนโยบายฯ

- ดำเนินการประชุมเวทีประชาคมและประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นเครือข่าย

- เครือข่ายเสนอผลงานกลุ่มย่อยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

(๑.๓) จัดกิจกรรมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม (Cultural Vaccine) โดยมีกิจกรรมการสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องค่านิยม ๑๒ ประการ ชื่อ โครงการกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ วัฒนธรรมแรลลี่ชมของดี เมืองราชบุรี วิถีไทย วิถีธรรม

- วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง ให้แก่คนไทย
ได้ลงพื้นที่เรียนรู้ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญา
ของชุมชนเป็นการเปิดโลกทัศน์และสร้างเครือข่าย
ความสัมพันธ์ มีพื้นที่สื่อสาร และแลกเปลี่ยนเรียนรู้

- กลุ่มเป้าหมาย

คือ เด็ก เยาวชน และประชาชน จำนวน ๒๐๐ คน

- วัน เวลา และ

สถานที่ดำเนินการ คือ วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ ณ
สถานปฏิบัติธรรมเบญจคีรีนคร อำเภอปากท่อ
จังหวัดราชบุรี

- ผลการดำเนินงาน คือ ผู้เข้าร่วมอบรมมีความรู้เกี่ยวกับค่านิยม ๑๒ ประการ
และรู้เท่าทันสื่อ

(๒) โครงการ การพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์จังหวัดราชบุรี

(๒.๑) กิจกรรมประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนาสื่อฯ จังหวัด

- วัตถุประสงค์ เพื่อร่วมกันให้คำแนะนำ และพิจารณาเห็นชอบแผนงาน/
โครงการดำเนินการขับเคลื่อนการดำเนินงานพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์จังหวัดราชบุรี

- กลุ่มเป้าหมาย คือ คณะอนุกรรมการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์จังหวัด

- วัน เวลา และสถานที่ดำเนินการ คือ ระหว่างเดือนมกราคม – มีนาคม ๒๕๕๘

- ผลการดำเนินงาน

ครั้งที่ ๑ คณะอนุกรรมการพัฒนาสื่อฯ อนุมัติให้ดำเนินการดังนี้

- โครงการคุณธรรมนำใจ อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ป้องกันภัยทางสังคม “ค่ายการ์ตูนค่านิยม ๑๒ ประการ ”
- โครงการกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์”วัฒนธรรมแรลลี่ ชมของดี เมืองราชบุรี วิถีไทย วิถีธรรม
- การจัดเวทีประชาคม

ครั้งที่ ๒ รายงานผลการดำเนินกิจกรรมที่ได้รับอนุมัติจากการประชุมครั้งที่ ๑ (๒.๒) ผลิตสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์จังหวัดราชบุรี

- โครงการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์จังหวัดราชบุรี ประจำปี ๒๕๕๘ “ค่ายการ์ตูนค่านิยม ๑๒ ประการ”

- วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเปิดเวทีให้ครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา ได้สร้างสุนทรียภาพ โดยทำกิจกรรมทางศิลปะร่วมกับศิลปินและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการ์ตูน โดยนำมิติของการเขียนและการวาดการ์ตูน มาทำหน้าที่ในการสื่อสาร อันประกอบด้วยภาคทฤษฎีในเรื่องของค่านิยม ๑๒ ประการ

๒. เพื่อให้ครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา เห็นคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ สามารถสร้างสรรค์งานศิลปะด้านการ์ตูน มีความรัก ความสามัคคี เพื่อสืบทอดวัฒนธรรม ของชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรมให้คงอยู่อย่างมั่นคง

๓. เพื่อจัดทำหนังสือการ์ตูน “ค่านิยม ๑๒ ประการ” เผยแพร่ประชาสัมพันธ์

ทั่วประเทศ

- กลุ่มเป้าหมาย คือ ครู อาจารย์ นักเรียน ในสถานศึกษาจังหวัดราชบุรี

จำนวน ๕๐ คน

- วิทยากรให้ความรู้จากนักวาดการ์ตูนชื่อดังระดับประเทศ

๑. เชีย ไทยรัฐ (อาจารย์ศักดา แซ่เอี้ยว)

๒. ขวด เติลินิวส์ (อาจารย์ณรงค์ จรุงธรรมชาติ)

๓. ครูอ่ำ คอลัมน์เด็กนิตยสารกุลสตรี (อาจารย์สิทธิพร กุลวโรตตมะ)

๔. ครูเป็ด (อาจารย์จักรา กันปีตะกุล)

- ระยะเวลาการดำเนินกิจกรรม วันที่ ๑๑ - ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘

- สถานที่ดำเนินการ ณ ค่ายลูกเสือวสาสนาดีรีสปอร์ต ตำบลเกาะพลับพลา

อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

- งบประมาณได้รับการจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานปลัดกระทรวง วัฒนธรรม สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๘ จำนวน ๑๓๐,๐๐๐ บาท

- ผลการดำเนินงาน

๑. ครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา เข้ารับการอบรมฝึกปฏิบัติการ “ค่ายการ์ตูนค่านิยม ๑๒ ประการ” จำนวน ๕๐ คน สามารถสร้างสรรค์งานศิลปะด้านการ์ตูน ในเรื่องค่านิยม ๑๒ ประการ

๒. จัดทำหนังสือการ์ตูนค่านิยม ๑๒ ประการ จำนวน ๔๐๐ เล่ม เพื่อประชาสัมพันธ์ ไปยังกระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดทั่วประเทศ และศูนย์เฝ้าระวังทางวัฒนธรรม จังหวัดราชบุรี

๔.๒ กรณีศึกษาสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี

➤ **ภารกิจงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม ปีงบประมาณ ๒๕๕๘** ของจังหวัดปทุมธานี ได้รับงบประมาณจากแหล่งงบประมาณ ๒ แห่ง ดังนี้

(๑) งบประมาณยุทธศาสตร์จังหวัด ๕,๒๐๙,๕๐๐ บาท เพื่อดำเนินโครงการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในมิติวัฒนธรรม โดยแบ่งออกเป็นกิจกรรมย่อย ได้แก่

(๑.๑) จัดทำสารคดี “เล่าเรื่องเมืองปทุม” เป็นสารคดีสั้น ๖๐ ตอน จำนวน ๓,๐๐๐ ชุด บอกเล่าเรื่องแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้ และของดีเมืองปทุม เผยแพร่หน่วยงาน สถานศึกษา ผู้สนใจ

(๑.๒) กิจกรรมประกวดภาพถ่ายเล่าเรื่องเมืองปทุมธานี ร่วมกับมหาวิทยาลัยกรุงเทพ และประชาชน รวบรวมและคัดเลือกภาพถ่ายของปทุมธานีกว่า ๒๐๐ ภาพ จัดนิทรรศการ และนำพิมพ์ลงหนังสือ ๒๐๐ ปี ปทุมธานี

(๑.๓) จัดมหกรรมดนตรีปีพาทย์เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระรัตนราชสุทาศยามบรมราชกุมารี ร่วมกับเครือข่ายทางวัฒนธรรมกว่า ๗๐๐ คน รวบรวมปีพาทย์มอญกว่า ๒๐ วง ร่วมพิธีไหว้ครู โดย ดร.สิริชัยชาญ พักจำรูญ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) เป็นผู้อำนวยเพลง ในงานฉลอง ๒๐๐ ปี ปทุมธานี

(๑.๔) จัดอบรมเยาวชนแกนนำสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้มิติวัฒนธรรม ร่วมกับมหาวิทยาลัยรังสิตและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อบรมเยาวชนแกนนำเครือข่ายเฝ้าระวังฯ ๒ รุ่น จำนวน ๒๐๐ คน ใช้หลักสูตร “การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในมิติวัฒนธรรม จังหวัดปทุมธานี” ที่พัฒนาขึ้นโดยใช้บทพัฒนาสื่อปลอดภัยสร้างสรรค์ของสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ผลการอบรมกลุ่มเป้าหมายร้อยละ ๙๙ มีความพึงพอใจในระดับมาก – มากที่สุด และประสงค์เข้าร่วมอีกในการอบรมครั้งต่อไป

(๑.๕) เยาวชนทั้ง ๒ รุ่น ได้เปิดเพจบนสื่อออนไลน์เพื่อติดต่อสื่อสาร และสร้างกลุ่มเครือข่าย และเผยแพร่กิจกรรมดีๆ ภายใต้อชื้อ “สร้างภูมิคุ้มกัน สานฝันเยาวชน ปทุมธานี”

(๑.๖) การติดตามกลุ่มเป้าหมายที่ผ่านการอบรมไปแล้ว พบว่ากลุ่มเป้าหมายกว่าร้อยละ ๗๐ ได้ออกไปขับเคลื่อนกิจกรรมด้านการเฝ้าระวังภัยทางสังคม และการสร้างภูมิคุ้มกันโดยใช้กิจกรรมทางวัฒนธรรมเป็นสื่อ

(๒) งบประมาณจากสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม จำนวน ๒๗๕,๐๐๐ บาท เพื่อดำเนินโครงการ/กิจกรรม ได้แก่

(๒.๑) โครงการจัดเวทีประชาคมจัดทำแผนชุมชนด้านวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว จังหวัดปทุมธานี ร่วมกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดประชุม ๒ ครั้ง กลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๓๕๐ คน ได้แผนชุมชนเข้าสู่เทศบาลผู้ต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๒.๒) โครงการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้มิติวัฒนธรรม “สร้างภูมิสร้างธรรม สร้างชีวิตสดใส” ร่วมกับวิทยาลัยเทคนิคปทุมธานี จัดอบรมนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคปทุมธานี จำนวน ๓๐๐ คน โดยเน้นการให้ความรู้ ความเข้าใจเรื่องการรู้เท่าทันสื่อ การใช้อินเทอร์เน็ตและการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ของเยาวชน การเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยวิทยากรหลัก คือ พันตำรวจเอก ดร. อภิรัฐ พุ่มกุมาร นำเสนอกฎภัยใกล้ตัว และข้อพึงระวังของนักศึกษาได้อย่างครบถ้วน ได้รับความสนใจอย่างยิ่ง

(๒.๓) โครงการสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ จังหวัดปทุมธานีได้ร่วมกับมหาวิทยาลัยรังสิต และศึกษานิเทศก์ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร จัดทำ “คู่มือการขับเคลื่อนงานการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในมิติวัฒนธรรม จังหวัดปทุมธานี” โดยได้ทดลองใช้ (try out) กับ การอบรม “สร้างภูมิคุ้มกัน สานฝันเยาวชนไทย” รุ่นที่ ๑ และปรับปรุงจนสมบูรณ์จัดพิมพ์เผยแพร่ ๕๐๐ เล่ม คณะทำงานได้ใช้ข้อมูล รายงานการสำรวจสภาวะการทางวัฒนธรรมของจังหวัดมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบกิจกรรมในหลักสูตร และใช้อบรมเยาวชนฯ รุ่นที่ ๒ ที่ผ่านมา รวมถึง รุ่นที่ ๓ ที่กำลังจะอบรมช่วงวันที่ ๒๓-๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๘ ทั้งนี้ คู่มือดังกล่าวเป็นคู่มือที่สถานศึกษา ท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่สนใจ สามารถนำไปปรับใช้ได้ง่ายโดยสามารถปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมของตนได้ เช่น กิจกรรมฐานเรียนรู้ “จากภูมิปัญญาชุมชน สู่วัยรุ่นใหม่” เป็นต้น

(๒.๔) การประชุมอนุกรรมการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์จังหวัดปทุมธานี จำนวน ๒ ครั้ง โดยมีคณะอนุกรรมการ จำนวน ๒๗ คน เพื่อพิจารณาแผนงานพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ จังหวัดปทุมธานี และรับทราบผลการดำเนินงาน พร้อมให้ข้อเสนอแนะ

(๒.๕) การขยายเครือข่ายเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมของจังหวัดปทุมธานี โดยปัจจุบันมีจำนวนเครือข่าย ได้แก่ สถานศึกษา ๑๒๔ แห่ง ร้านเกม ๘๑ แห่ง และเยาวชน ๔๕๓ คน

➤ นอกจากนี้ จังหวัดปทุมธานียังมีภารกิจงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมในเชิงรับ ได้แก่

(๑) โครงการป้องกันในร้านเกม (งบยุทธศาสตร์จังหวัด ๑๐๐,๐๐๐ บาท)

(๒) การตรวจสถานประกอบการตามพ.ร.บ.ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑

(๓) การตรวจเฝ้าระวังพื้นที่สุ่มเสี่ยงแบบบูรณาการ ได้แก่

(๓.๑) การตรวจร้านเกม ร้านเหล้า หอพัก สถานบริการ โรงแรม ฯลฯ ที่เป็นแหล่งมั่วสุม รวมถึง แหล่งที่มีกรณีร้องเรียน และดำเนินการลงโทษตามกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้อง

(๓.๒) การสร้างพื้นที่เฝ้าระวัง เตือนภัยบนออนไลน์ เช่น เพจของเครือข่ายเยาวชน และเครือข่ายร้านเกมสีขาว ได้ช่วยแจ้งข่าวเตือนภัย และแจ้งข่าวพฤติกรรมไม่เหมาะสมทั้งทางเปิดเผยและทางลับ ในปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ ได้ร่วมตรวจจับดำเนินคดี และพักใบอนุญาตสถานประกอบการร้านเกม ร้านคาราโอเกะ และร้านเหล้ารอบมหาวิทยาลัย ไม่ต่ำกว่า ๒๐ แห่ง

➤ สำหรับแผนงานเฝ้าระวังปีงบประมาณ ๒๕๕๙-๒๕๖๐ ดังนี้

(๑) งบยุทธศาสตร์จังหวัด จำนวน ๒,๖๐๘,๔๐๐ บาท เพื่อดำเนินโครงการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในมิติวัฒนธรรม ประกอบด้วย

(๑.๑) จัดอบรมเยาวชนเครือข่ายเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม รุ่นที่ ๓ จำนวน ๑๐๐ คน วันที่ ๒๓-๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๘ ณ เดอะไพนท์ รีสอร์ท อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี

(๑.๒) อบรมเยาวชนอาสาสมัครนำเที่ยว

(๑.๓) ส่งเสริมหมู่บ้านรักษาศีล ๕

(๑.๔) วิถีไทย วิถีธรรม

(๒) งบประมาณสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ประกอบด้วย

(๒.๑) การอบรมให้ความรู้แก่เยาวชน

(๒.๒) การจัดประกวดสื่อสร้างสรรค์ (คลิปวิดีโอ)

(๒.๓) การประชุมคณะอนุกรรมการสื่อปลอดภัย และสร้างสรรค์

จังหวัดปทุมธานี

(๒.๔) การสำรวจสภาพการณ์ทางวัฒนธรรม

(๒.๕) งานขยายเครือข่ายเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม และจัดทำทะเบียน

➤ **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมของจังหวัดปทุมธานี ได้แก่**

(๑) การใช้ศักยภาพของพื้นที่ (ด้านงบประมาณและบุคลากร)

(๑.๑) การจัดทำค่าของงบประมาณบรรจุในแผนพัฒนาจังหวัด พ.ศ.

๒๕๕๗-๒๕๖๐ และได้รับจัดสรรงบประมาณมาดำเนินการขับเคลื่อนงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมตอบสนองนโยบายของกระทรวงวัฒนธรรม และยุทธศาสตร์จังหวัด โดยโครงการต้องมีลักษณะเป็นโครงการที่เกิดผลกระทบค่อนข้างชัดเจน และเป็นโครงการเชิงบูรณาการเน้นการมีส่วนร่วม

(๑.๒) การทำงานร่วมกับมหาวิทยาลัย (ปทุมธานีมีมหาวิทยาลัยตั้งอยู่ ๑๒ แห่ง) สถานศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเครือข่ายทางวัฒนธรรมในพื้นที่ ซึ่งสามารถสนับสนุนการทำงานด้านวิชาการ บุคลากร และงบประมาณ (บางส่วน) ช่วยให้งานเกิดประสิทธิภาพได้ โดยทำงานร่วมกันตั้งแต่ขึ้นวางแผนดำเนินงานและสรุปบทเรียน

(๒) การใช้ศักยภาพขององค์กร

(๒.๑) การสร้างผลงานให้เป็นที่ยอมรับกับหน่วยงานสถาบันการศึกษาหรือองค์กรที่สามารถสนับสนุนงบประมาณได้ มีรายงานผลการดำเนินงานที่เห็นถึงความก้าวหน้าหรือการพัฒนา

(๒.๒) ความสามารถในการประสานงาน เพื่อให้เกิดความเชื่อถือร่วมมือและทำงานได้บรรลุตามวัตถุประสงค์

(๒.๓) การทำงานเป็นทีม

๕. การบรรยาย เรื่อง การรู้เท่าทันสื่อ

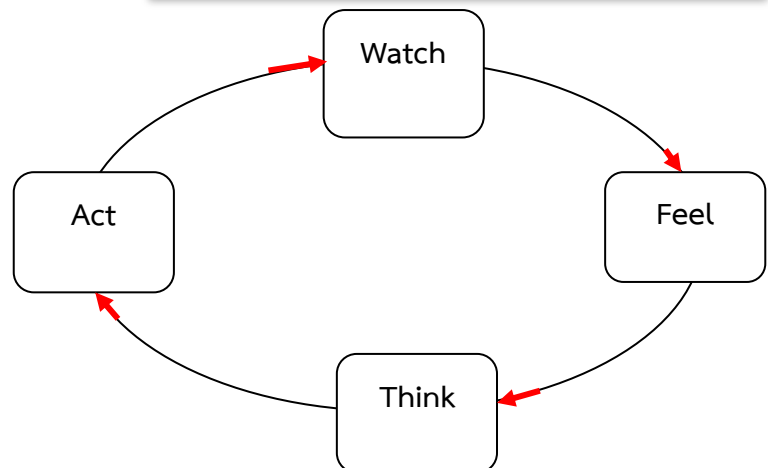
โดย นายวีระพงศ์ ทวีศักดิ์ นักวิชาการอิสระ

สาระสำคัญของการบรรยาย คือ ปัจจุบันสื่อเข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนเป็นอย่างมาก โดยที่สื่อในยุคศตวรรษที่ ๒๑ มีความแตกต่างอย่างมากกับสื่อในสมัยก่อน จึงมีความจำเป็นต้องมีทักษะของยุคศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อสามารถใช้ชีวิตในสมัยนี้ได้เหมาะสม ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญของการเรียนรู้ทักษะเพื่อการอยู่ในศตวรรษที่ ๒๑ ได้อย่างปลอดภัย ดังนั้น ผู้ปฏิบัติงานในด้านการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม จำเป็นต้องมีทักษะดังกล่าว เพื่อให้สามารถสื่อสารกับคนในยุคศตวรรษที่ ๒๑ ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบัน จึงจะทำให้สามารถขับเคลื่อนงานด้านการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้เสนอหลักการทํางาน คือ

แนวคิด “วงแหวนเท่าทันสื่อ”

๑. การดู
๒. เกิดความรู้สึก
๓. คิด (เกิดการใคร่ครวญ)
๔. ลงมือปฏิบัติ (ให้เกิดประโยชน์)

ผู้ปฏิบัติงานด้านการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม จำเป็นต้องมีทักษะในการใช้แนวคิดข้างต้นให้เกิดประโยชน์ในหน้าที่ของตนเอง โดยยกตัวอย่าง เมื่อเจอประเด็นใดที่น่าสนใจ / น่าเป็นห่วง / เป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข ผู้ปฏิบัติงานด้านการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม ควรนำไปคิด วิเคราะห์ต่อ แล้วสร้างสรรค์ให้เกิดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ต่อไป และกระบวนการที่สำคัญในการปฏิบัติงานที่สนับสนุนให้งานด้านการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น คือ การสร้างเครือข่ายการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมเพื่อช่วยเป็นผู้สอดส่อง ดูแล และเฝ้าระวังความเบี่ยงเบนทางสังคมและวัฒนธรรมให้กับภาครัฐ

วิธีการเรียนรู้ในการบรรยายครั้งนี้ : Project Base Learning : PBL คือ การเรียนรู้ด้วยวิธีลองปฏิบัติ หรือจากกรณีศึกษา แล้วนำมาคิด และลองทำจริง โดยจะให้ผู้เข้าร่วมประชุมดูสื่อเพื่อเป็นกรณีศึกษาต่างๆ เป็นโจทย์ในการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และคิดต่อเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมได้เข้ากลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนกันจากกรณีศึกษาที่วิทยากรได้นำเสนอในการบรรยาย จำนวน ๒ ครั้ง

๖. การอภิปราย เรื่อง ทำคลิปอย่างไรให้โดนใจวัยโจ๋

โดย (๑) นายที่รัก บุญปรีชา

(๒) นายจักรกฤต โยมพยอม

วิทยากรบรรยายสรุปสาระสำคัญได้ ๒ ประเด็น คือ

๑. ปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงในการตัดสินใจประกวดคลิปวิดีโอ ได้แก่

๑.๑ กำหนดระยะเวลาของคลิปวิดีโอให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้สนใจส่งผลงานเข้าประกวดผลิตสื่อได้อย่างถูกต้อง

๑.๒ กำหนดความรับผิดชอบเรื่องลิขสิทธิ์ของเพลงประกอบ ภาพ หรือเนื้อหา โดยมีวิธีการตรวจสอบ คือ การโหลดผลงานของที่ผลิตแล้วลงบน YouTube และปล่อยผลงานประมาณ ๓ วัน โดยหากคลิปมีปัญหาด้านลิขสิทธิ์ผลงานจะไม่สามารถนำเสนอใน YouTube ได้

๑.๓ การตั้งชื่อเรื่องที่มีความน่าสนใจ

๑.๔ การใช้ภาษาที่ถูกต้องตามหลักภาษาไทย

๑.๕ การใช้โปรแกรมตัดต่อผลงานที่มีความเหมาะสม หรือการใช้โปรแกรมที่เป็น Free Ware สำหรับเด็กและเยาวชนที่ทุนอาจไม่พอ โดยค้นคว้าข้อมูลว่าโปรแกรมในลักษณะดังกล่าวสามารถหาใช้ได้จากที่ใดบ้าง

๑.๖ เนื้อหาของสื่อที่ผลิตต้องมีหลายมิติ ไม่สะท้อนสังคมเพียงมุมใดมุมหนึ่งเท่านั้น

๑.๗ สื่อที่ผลิตต้องเป็นสื่อที่สะท้อนสังคม และสามารถชี้้นำสังคมไปในทิศทางที่ดี

๒. การผลิตสื่อให้มีความน่าสนใจสำหรับวัยรุ่น มีดังนี้

๒.๑ การสร้างเนื้อหาที่ใกล้เคียงกับวิถีชีวิตของวัยรุ่น

๒.๒ ผู้แสดงเป็นเยาวชน หรือเป็นตัวแทนที่วัยรุ่นให้ความสนใจ

๒.๓ มุมกล้อง ภาพ แสง สี ต้องมีความน่าสนใจ มีความแปลกใหม่ และไม่น่าเบื่อ

๗. การบรรยาย เรื่อง “โพสต์ โลค์ แชร์” อย่างไรจึงปลอดภัยและสร้างสรรค์

โดย พันตำรวจเอก ดร.อภิรัฐ พุ่มกุมาร ผู้กำกับการฝ่ายอำนวยการ ๙ กองบังคับการอำนวยการ
กองบัญชาการตำรวจนครบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

วิทยากรบรรยายสรุปสาระสำคัญได้ ๒ ประเด็น คือ

๑. สถานการณ์การใช้สื่อออนไลน์ในปัจจุบัน

- พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ของคนไทย พบว่า มีการใช้อินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์มือถือเป็นจำนวนมาก โดยใช้เวลาในอินเทอร์เน็ตมากที่สุดในโลกเป็นอันดับที่ ๓ ในโลก และเป็นประเทศอันดับที่ ๒ ที่ใช้แอปพลิเคชันไลน์ (Line) มากที่สุดในโลก และมีคนใช้เฟซบุ๊ก (Facebook) มากกว่า ๓๖ ล้านคน ซึ่งพฤติกรรมการใช้สื่อดังกล่าว อาจทำให้เกิดภัยอันตรายแก่ตนเองและคนรอบข้างได้ และยังก่อให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนในสังคมได้ อาทิ อุบัติเหตุจากการใช้โทรศัพท์มือถืออย่างไม่เหมาะสม คดีอาชญากรรมหรือการฆ่าตัวตาย เป็นต้น

- ข้อเตือนใจ ไม่ควรมีการแชร์

หรือส่งต่อภาพพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในสื่อออนไลน์ เนื่องจากสามารถทำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบในสังคมได้ โดยเฉพาะหากผู้รับสื่อเป็นเด็กและเยาวชนที่ไม่มีวุฒิภาวะที่เพียงพอ ไม่มีวิจารณญาณในการแยกแยะว่าอะไรเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม

๒. ความหมายของคำศัพท์ที่ใช้ในสื่อออนไลน์

การโพสต์ (Post)

คือ ตั้งคำถาม ตั้งประเด็น ตั้งกระทู้

การไลค์ (Like)

การกดไลค์ในเฟซบุ๊ก (Facebook) หรือไอจี (IG: Instagram)

มีความหมาย คือ

- กดเพราะชื่นชอบ

- เห็นด้วยกับความคิดนั้นๆ

- กดแบบคลั่งไคล้ หรือชื่นชอบมาก

- กดเพราะชื่นชมคนๆ นั้น หรือเพราะชอบสิ่งที่เค้าทำ

การแชร์ (Share)

คือ การส่งข้อมูล หรือภาพ หรือเสียง ให้แก่คนอื่นๆ

การ โพสต์ โลค์ แชร์ ที่ไม่เกิดประโยชน์และไม่สร้างสรรค์ หรือสร้างความเสียหายกับผู้อื่น จะต้องถูกดำเนินการทางกฎหมาย เพราะในปัจจุบันมีการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว ดังนั้น ควรมีการตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนการ โพสต์ โลค์ แชร์ ทุกครั้ง

๓. ตัวอย่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการ โปสต์ โลค แชร์

กฎหมายที่เกี่ยวข้องได้รับการบัญญัติขึ้น เนื่องจากประเด็นการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตและสังคมออนไลน์เริ่มก่อให้เกิดเป็นปัญหาทางสังคม ซึ่งหากไม่มีการควบคุมปัญหาดังกล่าวจะแพร่ขยายออกไปในวงกว้างจนไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการ โปสต์ โลค แชร์ อาทิ

๓.๑ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐
โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวกำหนดโทษที่เกี่ยวข้อง อาทิ

- (๑) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน
- (๒) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศหรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน
- (๓) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา
- (๔) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ ที่มีลักษณะอันลามก และข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้
- (๕) เผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔)

๓.๒ พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวกำหนดโทษที่เกี่ยวข้อง อาทิ

- (๑) ผู้สร้างภาพยนตร์ต้องดำเนินการสร้างภาพยนตร์ในลักษณะที่ไม่เป็นการบ่อนทำลาย ชัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรืออาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคง และเกียรติภูมิของประเทศไทย
- (๒) กำหนดให้ภาพยนตร์ที่เข้าฉายในประเทศไทยต้องผ่านการตรวจพิจารณา ได้รับอนุญาต และได้รับการจัดระดับความเหมาะสม

๓.๓ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวกำหนดโทษที่เกี่ยวข้อง อาทิ ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการ ดังต่อไปนี้

- (๑) กระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมต่อร่างกายหรือจิตใจของเด็ก
- (๒) จงใจหรือละเลยไม่ทำให้สิ่งจำเป็นแก่การดำรงชีวิตหรือรักษาพยาบาลแก่เด็กที่อยู่ในความดูแลของตน จนน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของเด็ก
- (๓) บังคับ ชูเชิญ ชักจูง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่สมควรหรือน่าจะทำให้เด็กมีความประพฤติเสี่ยงต่อการกระทำความผิด
- (๔) โฆษณาทางสื่อมวลชนหรือเผยแพร่ด้วยประการใด เพื่อรับเด็กหรือยกเด็กให้แก่บุคคลอื่นที่มีโชฎาติของเด็ก เว้นแต่เป็นการกระทำของทางราชการหรือได้รับอนุญาตจากทางราชการแล้ว

(๕) บังคับ ชู่เช็งญู ชักจูง ส่งเสริม ยินยอม หรือกระทำด้วยประการใดให้เด็กไปเป็นขอทาน เด็กเร่ร่อน หรือใช้เด็กเป็นเครื่องมือในการขอทานหรือการกระทำผิด หรือกระทำด้วยประการใดอันเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเด็ก

(๖) ใช้ จ้าง หรือวานเด็กให้ทำงานหรือกระทำการอันอาจเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจมีผลกระทบต่อการศึกษาเติบโต หรือขัดขวางต่อพัฒนาการของเด็ก

(๗) บังคับ ชู่เช็งญู ใช้ ชักจูง ยุยง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กเล่นกีฬาหรือให้กระทำการใดเพื่อแสวงหาประโยชน์ทางการค้าอันมีลักษณะเป็นการขัดขวางต่อการศึกษาเติบโตหรือพัฒนาการของเด็กหรือมีลักษณะเป็นการทารุณกรรมต่อเด็ก

(๘) ใช้หรือยินยอมให้เด็กเล่นการพนันไม่ว่าชนิดใดหรือเข้าไปในสถานที่เล่นการพนัน สถานค้าประเวณี หรือสถานที่ที่ห้ามมิให้เด็กเข้า

(๙) บังคับ ชู่เช็งญู ใช้ ชักจูง ยุยง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กแสดงหรือกระทำการอันมีลักษณะลามกอนาจาร ไม่ว่าจะเดินทางไปเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าตอบแทนหรือเพื่อการใด

(๑๐) จำหน่าย แลกเปลี่ยน หรือให้สุราหรือบุหรี่แก่เด็ก เว้นแต่การปฏิบัติทางการแพทย์

๓.๔ ประมวลกฎหมายอาญา ประเด็นอนาจาร และการครอบครองภาพวัตถุลามกอนาจารเด็ก (วัตถุลามกเด็ก) โดยเฉพาะกฎหมายสื่อลามกอนาจารเด็ก เป็นกฎหมายที่รุนแรงกว่ากฎหมายลามกอนาจารปกติ เนื่องจากเป็นการกระทำความผิดกับเด็กและเยาวชน

๔. กระบวนการเรียนรู้ ได้ยกกรณีศึกษาขึ้นมาเสนอเพื่อให้ผู้เข้าร่วมการประชุมเห็นตัวอย่างในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามกฎหมายฉบับต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๕. การนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ คือ การนำองค์ความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่ต่อไปให้แก่เครือข่ายการเฝ้าระวังอื่นๆ ในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการเฝ้าระวังร่วมกัน

๘. การบรรยายแนวทางการใช้คู่มือ “เด็กไทยรู้เท่าทันสื่อ”

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ เย็นจะบก รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (ฝ่ายเผยแพร่งานวิจัย)

๑. ความหมายของการรู้เท่าทันสื่อ

การรู้เท่าทันสื่อ คือ วิธีการอ่านสื่อให้ออกเพื่อพัฒนาทักษะในการเข้าถึงสื่อ การวิเคราะห์สื่อ การตีความเนื้อหาของสื่อ การประเมินค่าและเข้าใจผลกระทบของสื่อและสามารถใช้สื่อให้เกิดประโยชน์ได้

การรู้เท่าทันสารสนเทศ คือการทำความเข้าใจว่าความต้องการข้อมูลคืออะไร สามารถระบุแหล่งสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ได้ และสามารถจัดระบบสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ รวมถึงใช้ประโยชน์จากสารสนเทศในการคิดวิเคราะห์ วิจัย และแก้ปัญหา รวมถึงสามารถบูรณาการสารสนเทศใหม่เข้ากับองค์ความรู้

เดิมที่มีอยู่ ซึ่งผู้ใช้สื่อจำเป็นต้องเปิดรับ วิเคราะห์ (ใครสร้างสื่อ ใช้เทคนิคอะไร การตีความสาระไปในทิศทางใด นำเสนอค่านิยม/มุมมองอะไร ใครได้รับประโยชน์จากสื่อนี้บ้าง) ตีความ ประเมินค่า และใช้ประโยชน์จากสื่อและสารสนเทศให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น โดยสื่อที่ดีต้องอยู่ภายใต้กรอบของบริบททางสังคมและวัฒนธรรม กฎหมาย บรรทัดฐานทางสังคม จรรยาบรรณ รวมถึงความรับผิดชอบต่อสังคม

๒. บทบาทหน้าที่เครือข่ายการสื่อสาร ประกอบด้วย

- การเปิดรับสื่อ : เปิดรับองค์ความรู้ ข่าวสารด้านต่างๆ ของสังคม
- การแสวงหาข่าวสาร : วิธีการทำอาหาร หรือ การประดิษฐ์สิ่งของต่างๆ
- การเสริมศักยภาพและให้ความรู้ : การใช้สื่อสร้างทักษะและความรู้ให้ตนเอง
- การสื่อสารอย่างมีส่วนร่วม : การสร้างประโยชน์ต่อสังคม หรือการทำกิจกรรมจิตอาสา
- การสื่อสารเพื่อการยอมรับ : การใช้สื่อสังคมออนไลน์
- การดำเนินกิจกรรมสังคม : สร้างเครือข่ายในการทำกิจกรรม

๓. องค์ความรู้เท่าทันสื่อ ประกอบด้วย

๑) มิติการเปิดรับสื่อ : การใช้คู่มือเล่มนี้ ผู้ใช้จำเป็นต้องรับทราบสถานการณ์ทางสังคม โดยเฉพาะเด็กนิยมสื่อชนิดไหนมากที่สุด

๒) การวิเคราะห์ : เมื่อทราบสถานการณ์/ประเด็น/เหตุการณ์แล้ว ต้องวิเคราะห์ผลดี ผลเสีย ประโยชน์ โทษ ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายได้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้น

๓) การเข้าใจสื่อ

๔) การประเมินค่าสื่อ

๕) การใช้สื่อให้เกิดประโยชน์

๔. ผลกระทบจากสื่อ

คู่มือเล่มนี้จะให้องค์ความรู้ที่ทำให้เรารู้เท่าทันในประเด็นสื่อที่กำลังเป็น Hot Issue ในปัจจุบัน เช่น การพนันออนไลน์ การถูกล่อลวง การเลียนแบบ การติดเกม และการท้องก่อนวัยอันควร เป็นต้น

๕. ขั้นตอนการนำคู่มือไปใช้ เพื่อพัฒนาทักษะรู้เท่าทันสื่อให้กับเด็กและเยาวชน สรุปได้คือ

- สำรวจสื่อที่เด็กใช้บ่อย หรือสื่อที่มีผลกระทบเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการ
- ใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยให้เด็กตีความสื่อเองไม่มีการชี้นำ
- ครู เป็นผู้นำกระบวนการ โดยนำสื่อเป้าหมายมาใช้เป็นกรณีศึกษา
- นำสื่อมาวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิด
- สังเกตการมีส่วนร่วม
- ทำการสรุป หรือคำแนะนำ/ข้อคิด

๖. การใช้สื่ออย่างไรให้ปลอดภัย คู่มือเล่มนี้จะทำให้ผู้อ่านและผู้ใช้เกิดประโยชน์หลัก ดังนี้

- การป้องกันภัยจากสื่อ
- การใช้ประโยชน์จากสื่อ
- การพัฒนาตนเองจากการใช้สื่อ

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

๑. ศาสตราจารย์อภิรักษ์ โปษยานนท์	ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
๒. นางสาววิมลลักษณ์ ชูชาติ	รองปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
๓. นางยุพา ทวีวัฒนะกิจบวร	ผู้อำนวยการสำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม

คณะทำงาน

๑. นางสาวฐิติธัญญา สมบัติศิริ	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์
๒. นายอานนท์ คำชู	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
๓. นางสาวสุภาวดี พร้อมพงษ์	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
๔. นางสาวจารุภา กมลบุรณ์	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
๕. นางสาวศิริธันท์พร กรุณกิจ	นักวิชาการวัฒนธรรมปฏิบัติการ
๖. นางสาวชลลดา พุ่มพฤษ์	นักวิชาการวัฒนธรรมปฏิบัติการ
๗. นางสาวยุพา สุขเพ็ญ	นักวิชาการวัฒนธรรมปฏิบัติการ
๘. นางนภาพร บัวเพ็ชร	นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ
๙. นางสาวจุฑารัตน์ เกษมทวีทรัพย์	นักวิชาการวัฒนธรรม
๑๐. นางสาวชนากานต์ ผดุงวรรณศาสตร์	นักวิชาการวัฒนธรรม
๑๑. นางสาวสุพรรณนิการ์ สุธายัณห์	นักวิชาการวัฒนธรรม
๑๒. นางสาววรรณรย์ อังศุธร	นักวิชาการวัฒนธรรม
๑๓. นางสาวลลิตา นาคจำแลง	นักวิชาการวัฒนธรรม